

Švedski program vakcinacije

OPŠTI DEO NAMENJEN SVOJ DECI

Sva deca u Švedskoj imaju pravo na vakcinaciju protiv devet ozbiljnih bolesti. Vakcinaciju sprovode službe za zdravstvenu zaštitu dece i zdravstvenu zaštitu školske dece.

Nekoj deci nudi se, *povrh toga*, vakcinacija protiv hepatitisa B, tuberkuloze, gripa (influenca) i pneumokoknih infekcija (vidi poseban informativni list).

Uzrast	Razred	Vakcinacija protiv		
3 meseca		difterije, tetanusa, velikog kašlja, dečje paralize (poliomijelitisa), Hemofilus influence tipa B (Hib), pneumokoka	1. doza	
5 meseci		difterije, tetanusa, velikog kašlja, dečje paralize (poliomijelitisa), Hemofilus influence tipa B (Hib), pneumokoka	2. doza	
12 meseci		difterije, tetanusa, velikog kašlja, dečje paralize (poliomijelitisa), Hemofilus influence tipa B (Hib), pneumokoka	3. doza	
18 meseci		malih boginja, zaušaka i rubeole		1. doza
5–6 godina		difterije, tetanusa, velikog kašlja i dečje paralize (poliomijelitisa)	4. doza	
6–8 godina	1–2	malih boginja, zaušaka i rubeole		2. doza
14–16 godina	8–9	difterije, tetanusa i velikog kašlja	5. doza	

- Zdravstvena zaštita dece
- Zdravstvena zaštita školske dece

Za decu rođenu zaključno do 2001. godine važi drugi kalendar od uzrasta 5-6 godina

Uzrast	Razred	Vakcinacija protiv		
5–6 godina		poliomijelitisa	4. doza	
10 godina	4	difterije, tetanusa i velikog kašlja	4. doza	
12 godina	6	malih boginja, zaušaka i rubeole		2. doza

Šta se podrazumeva pod vakcinacijom?

Vakcinacija je postupak kojim se u organizam unose delovi infektivnog uzročnika koji prouzrokuje određenu bolest, ili celi, ali oslabljeni infektivni uzročnik. To nije dovoljno da u organizmu prouzrokuje bolest, ali je dovoljno za izgradnju otpornosti prema dotičnoj bolesti. Ukoliko se organizam kasnije u životu izloži infekciji, imunološki sistem je unapred aktiviran i može da neutrališe infektivnog uzročnika pre nego što bolest nastupi. Vakcinacija se vrši injekcijom.

Prednosti koje se postižu vakcinacijama jesu sticanje zaštite protiv bolesti i njihovih pratećih efekata.

Nedostaci su neprijatan osećaj prilikom same vakcinacije i rizik od neželjenih efekata. Nijedan medicinski zahvat nije bez rizika. Međutim, ocena Socijalno-zdravstvene uprave je da su rizici u vezi sa bolestima daleko veći od rizika vezanih za vakcinacije.

Vakcinacija nije obavezna, već je na Vama kao roditelju da odlučite da li će se dete vakcinisati. Postarajte se da putem kartona dečjeg dispanzera ili na drugi način vodite evidenciju o vakcinama koje je dete primilo.

Kakvu zaštitu pruža vakcinacija?

Vakcinacijom se ne daju garancije da će svi koji su primili vakcine biti otporni na bolest. Deca koja nisu zaštićena vakcinom zaštićena su, ipak, u velikoj meri time što su skoro sva deca u Švedskoj vakcinisana. Eventualna infekcija brzo se zaustavi zahvaljujući dobroj zaštiti koja je ostvarena kod najvećeg broja dece.

Vakcinacije u 3. i 5. mesecu života, protiv difterije, tetanusa, velikog kašlja, dečje paralize (poliomijelitisa), Hemofilus influence tipa B i pneumokokne infekcije pružaju, zajedno, primarnu zaštitu. Sledeća vakcinacija sa 12 meseci je revakcinacija koja produžava zaštitni efekat vakcinacije. Nove revakcinacije protiv dečje paralize (poliomijelitisa), difterije, tetanusa i velikog kašlja aktuelne su kasnije u životu. Međutim, ponovno davanje vakcina protiv Hemofilus influence tipa B i pneumokoka nije potrebno.

Prva doza kombinovane vakcine protiv malih boginja, zaušaka i rubeole pruža dobru zaštitu.

Druga doza se daje kasnije u školi kako bi se, s jedne strane ostvarila zaštita kod onih koji nisu razvili otpornost posle prve vakcinacije, a s druge strane obezbedila dugoročna zaštita.

Koje su bolesti obuhvaćene programom?

DIFTERIJA je veoma zarazna i ozbiljna infekcija grla koja može da dovede do gušenja deteta. Bakterija difterije luči otrov koji može da prouzrokuje oštećenja opasna po život, npr. oštećenja srca, bubrega i nervnog sistema.

TETANUS prouzrokuje bakterija koja se nalazi u zemlji a koja može da dovede do infekcije rana. Bakterija proizvodi jak otrov koji izaziva teške grčeve i paralizu disanja, često sa smrtnim ishodom. Bolest nije zarazna. Drugim rečima, ne može se prenositi sa čoveka na čoveka.

VELIKI KAŠALJ je veoma zarazna infekcija disajnih puteva sa teškim napadima kašlja koji mogu trajati više meseci i imati za posledicu druge bolesti, npr. zapaljenje pluća. Kod odojčadi bolest može biti veoma naporna, pa čak i opasna po život.

DEČJA PARALIZA (POLIOMIJELITIS) je virusno oboljenje koje se prenosi putem kanalizacije i zagađene vode. Nekada je dečja paraliza dovela do smrti, oduzetosti ili doživotnih oštećenja organizma i kod mnogih ljudi u Švedskoj. Danas se poliomijelitis javlja samo u manjem broju zemalja Afrike i Azije.

HEMOFILUS INFLUENCE TIPA B (HIB) je bakterija koja može da prouzrokuje ozbiljne infekcije brzog toka, pre svega kod dece ispod pet godina. Rizik od smrtnog ishoda u slučaju zapaljenja moždanih opni i trovanja krvi je pet do deset odsto, a osobe koje prežive mogu zadobiti trajna oštećenja, kao što su npr. gluvoća ili konvulzije.

PNEUMOKOKI su bakterije koje mogu prouzrokovati lakše infekcija, npr. zapaljenje uva i sinusa, ali i veoma ozbiljne bolesti, kao što su trovanje krvi i zapaljenje moždanih opni, koje su ponekad opasne po život. Postoji rizik od nastupanja komplikacija, npr. oštećenja sluha ili različitih oblika oštećenja mozga. Vakcinom se postiže zaštita protiv sedam vrsta pneumokoka koji su najčešći kod male dece, što odgovara zaštiti od 70 odsto.

MALE BOGINJE su veoma zarazna i često teška virusna bolest praćena visokom temperaturom, kašljem i osipom. Bolest može dovesti do komplikacija, kao što su npr. zapaljenje mozga, uva ili bronhija. Protiv malih boginja ne postoji lek i među nevakcinisanom decom dolazi do smrtnih slučajeva.

ZAUŠKE su zarazno virusno oboljenje koje napada pljuvačne žlezde i centralni nervni sistem. Uobičajena komplikacija je zapaljenje moždanih opni, koje može dovesti do oštećenja sluha i gluvoće. Kod dečaka koji se razbole u pubertetu može nastupiti zapaljenje testisa, koje u retkim slučajevima može da dovede do neplodnosti.

RUBEOLA je kod dece i odraslih, po pravilu, vrlo blago oboljenje, ali ukoliko žena oboli u trudnoći, postoji rizik od ozbiljnih oštećenja mozga, srca, vida i sluha ploda.

Koje su vakcine obuhvaćene programom?

- Protiv difterije, tetanusa, velikog kašlja, dečje paralize (poliomijelitisa) i infekcija izazvanih Hib bakterijom daju se različite kombinovane vakcine.
- Vakcina protiv malih boginja, zaušaka i rubeole daje se u obliku kombinovane vakcine.
- Protiv pneumokoknih infekcija daje se monovakcina.

Kombinovane vakcine imaju podjednako dobar efekat kao i monovakcine i ne postoje dokazi o prednosti zasebnih vakcinacija. Obratite se dečjem dispanzeru ili službama za zdravstvenu zaštitu školske dece za informacije o vakcinama koje oni koriste.

Koji su neželjeni efekti?

Kod najvećeg broja dece nema neželjenih efekata posle vakcinacije, ili ima, ali samo u zanemarljivom obliku. Eventualni neželjeni efekti prolaze obično posle nekoliko dana. Ako ste u nedoumici ili ako se dete loše oseća, potrebno je da kontaktirate dečji dispanzer, službu za zdravstvenu zaštitu školske dece ili zdravstvene službe.

Vakcinacija protiv difterije, tetanusa, velikog kašlja, dečje paralize, Hemofilus influence tipa B i pneumokoknih infekcija

ČESTI (uočavaju se kod najmanje 1 na 100 vakcinisanih osoba): crvenilo, otok i bolna osetljivost na mestu uboda, blago povišena temperatura, proliv i povraćanje

RETKI ILI VRLO RETKI (ODOJČAD): neutešan plač više časova, dugotrajno povišena temperatura ili temperatura koja prelazi 39 °C, vrlo izražen otok/crvenilo, konvulzije, mlitavost, bledilo, koprivnjača.

RETKI ILI VRLO RETKI (STARIJA DECA): dugotrajno povišena temperatura ili temperatura koja prelazi 39 °C, vrlo izražen otok/crvenilo, koprivnjača, alergijske reakcije.

Vakcinacija protiv malih boginja, zaušaka i rubeole

ČESTI (uočavaju se kod najmanje 1 na 100 vakcinisanih osoba): crvenilo, otok i bolna osetljivost na mestu uboda. Reakcija podseća na oslabljenu kopiju pravih bolesti. Najčešće se javlja povišena temperatura i osip 1-2 nedelje posle vakcinacije. Deca nisu prenosnici zaraze i tegobe obično iščeznu posle nekoliko dana. Posle druge doze vakcine opisana reakcija je ređa.

RETKI ILI VRLO RETKI: prolazni blagi bolovi zglobova, konvulzije, alergijske reakcije.

Imajte u vidu ako putujete u inostranstvo

Pred putovanje u inostranstvo možda je potrebno da se vakcinacije obave ranije nego što je to planirano, a mogu biti aktuelne i druge vakcinacije. Posavetujte se sa dečjim dispanzerom ili službom za vakcinacije.

Želite li više informacija?

Obratite se prvenstveno dečjem dispanzeru, ili službi za zdravstvenu zaštitu školske dece, ako je dete pošlo u školu.

VAŽNO!

Pre vakcinacije – Ukoliko je Vaše dete alergično ili ukoliko je posle ranijih vakcinacija reagovalo na način koji odstupa od normalnog, obavestite nas o tome.

Posle vakcinacije – Ukoliko u prvo vreme posle vakcinacije primetite nešto neobično kod deteta, obratite se dečjem dispanzeru ili službi za zdravstvenu zaštitu školske dece.